

Sociale structuurvisie Gemeente Renkum

Renkum (ver)bindt!

Projectnaam:
“Renkum (ver)bindt”
Sociale Structuurvisie Gemeente Renkum (concept)

Datum: 20 oktober 2008

Afdeling WW& I Gemeente Renkum
i.s.m. Projectteam LOS Stadomland

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
<i>Leeswijzer</i>	4
2. Verkenning van beleid	5
2.1 <i>Samenhang in beleid, positionering sociale structuurvisie</i>	5
2.2 <i>Aansturing hogere overheden</i>	5
2.3 <i>Verbanden tussen de beleidsvelden de beleidsvelden</i>	6
2.4 <i>(Doel)groepen</i>	6
2.5 <i>Hoofddoelen van beleidsvelden binnen het brede welzijnsterrein</i>	7
3. Renkum (ver)bindt.....	9
3.1 <i>Positionering van Renkum</i>	9
3.2 <i>Sociale vitaliteit</i>	10
3.3 <i>Demografie</i>	11
3.4 <i>Wonen</i>	13
3.5 <i>Werk en werkgelegenheid</i>	14
3.6 <i>Voorzieningen</i>	15
4. Speerpunten van beleid.....	18
Bijlage	21
Overzicht van beleidsvelden.....	21
WMO.....	21
Welzijnsbeleid (Welzijnsnota 2007).....	22
Zorg en gezondheidsbeleid	23
Cultuurbeleid.....	24
Sportbeleid	24
Onderwijs en educatie (onderwijsachterstandenbeleid)	25
Minderhedenbeleid	26
Beleid Werk en inkomen	26
Veiligheid en sociale wijkaanpak	27
Jeugdbeleid	28
Vrijwilligersbeleid	28
Prestatievelden WMO.....	29
Begrippenlijst	31

1. Inleiding

Renkum heeft in de loop der jaren een hoog voorzieningenniveau opgebouwd. De gemeente subsidieert veel van deze voorzieningen geheel of gedeeltelijk. Naast de fysiek-ruimtelijke en economische aspecten (ruimtelijke structuurvisie) ligt aan beleid een samenhangende sociale visie ten grondslag, de sociale structuurvisie.

Met een sociale structuurvisie wordt op strategisch niveau richting gegeven aan de invulling van de diverse sociaal maatschappelijke beleidsonderdelen op concretere niveau's. Daarnaast vraagt het ruimtelijk ontwikkelingskader om een sociaal kader. Gaandeweg het proces is meer en meer duidelijk geworden dat een sociale structuurvisie onlosmakelijk verbonden is met de ruimtelijke structuurvisie. De beide visies zijn daarom ook zichtbaar verbonden door een strategische gemeentelijke visie, deze visie verwoordt de missie voor het hele gemeentelijk beleid.

De nu voorliggende sociale structuurvisie geeft aan welke maatschappelijke doelen en effecten Renkum wil bereiken. Voor wat betreft de voorzieningen zal de sociale structuurvisie aangeven hoe het gewenste voorzieningenniveau bepaald wordt. Met een aan de hand hiervan nader te formuleren uitvoeringsprogramma zullen de wensen geconcretiseerd worden. De sociale structuurvisie is richtinggevend en biedt handvatten voor de praktische uitvoering.

De gemeente Renkum heeft aangegeven te willen beschikken over een samenhangende sociale visie en daarmee een visie te ontwikkelen op het voorzieningenpatroon (spreiding binnen het gebied) en het niveau van de voorzieningen. Deze is gericht op de actualisatie aan de hand van de veranderende maatschappelijke behoeften, demografische ontwikkelingen, sociale segregatie en veranderingen in de verhoudingen van gemeenten en instellingen ten opzichte van het rijk (decentralisatie)¹). Een voorbeeld van deze ontwikkeling is het vaststellen van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning door de Tweede Kamer in januari 2008.

Voor een helder beeld en een juiste positionering binnen de sociale structuurvisie is het van belang het WMO krachtenveld een passende plek te geven.

Doel van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) is dat iedereen aan de samenleving moet kunnen deelnemen, ongeacht eventuele lichamelijke of geestelijke beperkingen (inclusief beleid). Aanvankelijk is bij de implementatie van deze wet de gemeentelijke aandacht vooral uitgegaan naar het prestatieveld dat over de zorg-voorzieningen gaat. Deze ontwikkeling vertroebelt enigszins de veel bredere werking die deze wet op de samenleving heeft, naast andere regelgeving²).

De gemeente is belast met de uitvoering van al deze wetten en regelingen. Daarin kan zij diverse rollen hebben³), van sturend tot regisserend. Niet altijd is de gemeente de aangewezen partner of de trekker van ontwikkelingen. Wel dient zij actief aanwezig te zijn en niet een afwachtende houding aan te nemen. Het voorgaande betekent het nemen van initiatief waar mogelijk (waarbij de gemeente een trekkersrol vervult), sturing geven waar nodig en regisseren waar nodig en passend.

Evenmin is de gemeente almachtig. Andere partners voor burger en gemeente zelf zijn bijvoorbeeld dorpen en steden binnen de regio (regionale contacten en gedeelde

¹ Zie Welzijnsnota 2007 blz 27

² Zie Welzijnsnota 2007 blz.8

³ Zie Welzijnsnota 2007 blz 17-19

verantwoordelijkheden), de provincie of het rijk. Daarnaast spelen ook de partners uit het maatschappelijk middenveld zowel als private partijen een rol vanuit de hun toebedeelde taken en verantwoordelijkheden dan wel belangen. Het bovenstaande geldt ook voor de middelen die de gemeente ter beschikking krijgt in het gemeentefonds. Dat kan slechts ten dele autonoom worden besteed. Eén en ander schetst de beperkingen, de door het rijk gestelde beleid en de financiële kaders waarbinnen de gemeente kan handelen.

De gemeente Renkum heeft bij de totstandkoming van deze voorliggende sociale structuurvisie zorg gedragen voor de nodige interactiviteit met het maatschappelijk middenveld en de bewoners van de dorpskernen tijdens de dorpsbijeenkomsten over de twee thema's: "hoe ziet u de toekomst van uw dorp" en "hoe wilt u leven in uw dorp". Eveneens is er rondom deze thema's gesproken met sleutelfiguren.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we een korte verkenning van het gemeentelijke beleid (ordenen). Het bestaat uit een analyse van de samenhang van het huidige sociale beleid van de gemeente Renkum.

In hoofdstuk 3 geven we een beleidsinhoudelijk beeld van de gemeente. Deze inhoud zal onderdeel vormen van de bottom-up te formuleren strategische visie van de gemeente Renkum. De strategische visie, de kop, is het deel dat zowel de ruimtelijke structuurvisie als de sociale structuurvisie aanstuurt en vragen beantwoordt als: 'wat voor gemeente wil ik voor de bewoners zijn?'. De documenten zijn als aparte documenten opgesteld, de strategische kop zal voor beide delen gebruikt worden.

De beleidsinhoudelijke keuzes zijn als speerpunten samengevat in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk worden verder de beleidsmatige ambities samengevat en toegelicht.

2. Verkenning van beleid

Als eerste stap om te komen tot het opstellen van de sociale structuurvisie is het huidige beleid geanalyseerd. In de bijlage is een kort overzicht per beleidsveld gegeven met de volgende opbouw:

- Aansturing beleid hogere overheden/wettelijke taken
- Hoofdlijn gemeentelijk beleid
- Samenhang met andere beleidsvelden

Hieronder gaan we in op deze analyse, die resulteert in de integrale opgave voor het sociaal beleid. Per beleidsveld zijn opgaven benoemd. Deels zijn deze overgenomen als speerpunt in hoofdstuk 4. Voor de overige, sectorale opgaven, verwijzen we naar de bijlage.

2.1 Samenhang in beleid, positionering sociale structuurvisie

In het sociaal maatschappelijke veld is veel (nieuw) beleid, dat wordt aangestuurd door nieuwe en veranderende regelgeving (waaronder deregulering). In toenemende mate ligt de verantwoordelijkheid voor het sociaal maatschappelijk veld bij de gemeentelijke overheid die hiertoe beleid moet opstellen (maatwerk) en daaraan uitvoering moet geven. De gemeente heeft haar beleid ingedeeld naar strategisch beleid, tactisch beleid en uitvoerend beleid. De verschillende beleidsvelden zijn op hoofdlijnen bestudeerd.

De sociale structuurvisie is richtinggevend voor al het sociale beleid van de gemeente en heeft tot doel de lijn uit te rollen van het bestaande naar het gewenste. Daarbij wordt wel aangegeven waarop moet worden ingezet, maar niet hoe daarop moet worden ingezet. Het hoe is de volgende stap: SMART uitwerking in de uitvoering van programma's.

De sociale structuurvisie biedt handvatten voor het formuleren van nieuw gemeentelijk beleid. Niet alleen op sociaal, maar ook bijvoorbeeld ruimtelijk en economisch gebied. Daarnaast zal nieuw beleid ook getoetst moeten worden aan de sociale structuurvisie.

2.2 Aansturing hogere overheden

In toenemende mate wordt verantwoordelijkheid over het sociaal maatschappelijk beleid overgeheveld naar het gemeentelijke schaalniveau. Een groot deel van de gemeentelijke taak bestaat uit het uitvoeren van wetten. Bij een aantal beleidsvelden heeft de gemeente weliswaar een verantwoordelijkheid, maar geen of weinig uitvoeringsinstrumenten. Vaak is men afhankelijk van derden. Het is voor de gemeente soms lastig om de juiste rol te kiezen en hier op passende wijze uitvoering aan te geven. Belangrijke vraag is dan ook, hoe de rol goed in te vullen wanneer er weinig instrumenten voorhanden zijn.

Daarnaast ligt er een belangrijke opgave om nieuw beleid telkens goed in te passen binnen de gemeentelijke organisatie en een goed overzicht te behouden op het hele sociaal maatschappelijke domein.

2.3 Verbanden tussen de beleidsvelden de beleidsvelden

Uit de beleidsvelden analyse blijkt dat de wijze waarop het beleid is vormgegeven nogal sterk verschilt. Soms is het beleid vooral op de eigen sector gericht, in andere gevallen is een beleidsveld vooral integraal uitgewerkt. Dit heeft waarschijnlijk deels te maken met de herkomst van het beleid. Enkele voorbeelden kunnen deze verschillen illustreren.

Het sportbeleid wordt ingegeven door programma's vanuit het Rijk, die vaak een integraal karakter hebben. Zo heeft de gemeente ingezet op de breedtesportimpuls. Hiervoor zijn de programmaliijnen binnen dit project, zoals het Sportbuurtwerk en het promoten van 50+ sport met behulp van de GALM methode, door de gemeente Renkum gekozen en ontwikkeld. Vanuit het Cultuurbeleid wordt aangegeven dat de grootste opgave juist ligt in het integraal benutten van cultuur in andere beleidsvelden. Het cultuurbeleid is tot nu toe vooral als zelfstandig beleid ontwikkeld.

2.4 (Doel)groepen

Alle inwoners van de gemeente Renkum behoren tot de hoofddoelgroep van het welzijnsbeleid. De posities die groepen en individuen binnen de lokale samenleving innemen bepalen in welke mate zij te maken krijgen met het welzijnsbeleid van de gemeente.

Opvallend is dat veel beleid door alle (doel)groepen heen werkt. In de Welzijnsnota 2007 heeft de gemeente voor haar beleid een onderscheid gemaakt in drie leeftijdsgebonden groepen. Duidelijk is geworden dat beleid, gericht op een bepaalde (doel)groep nooit los kan worden gezien van andere. Wel kunnen problemen in een specifieke (doel)groep aanleiding zijn om maatregelen te nemen. Een voorbeeld hiervan is dat hangjongerenproblematiek een aanleiding kan zijn om speel- of trapveldjes aan te leggen. Dit heeft raakvlakken met het sport- en speelruimtebeleid. Aangezien het sportbeleid door alle (doel)groepen heen gaat is het verstandig om direct te kijken of de maatregelen (op sportvlak) dan breder kunnen worden opgepakt.

Geconcludeerd wordt dan ook dat het (doel)groepen beleid een ontwikkeling heeft doorgemaakt van specifiek beleid naar relaties tussen verschillende groepen. Vanuit het maatschappelijk veld wordt er op aangedrongen inzet te plegen vanuit de problematiek. Ons strikt richten op specifieke doelgroepen werkt beperkend. Wel zal vanuit het welzijnsbeleid de gemeente extra inspanningen blijven leveren voor individuen en of groepen die door verschillende factoren binnen een bepaald beleidsveld als kwetsbaar kunnen worden aangemerkt ongeacht hun leeftijd. Dit betekent echter niet dat alle voorzieningen ongeacht de kosten mogelijk zijn.

Figuur 1; Verbanden tussen de beleidsvelden binnen het brede welzijnsterrein. Met een rode pijl is aangegeven als andere beleidsvelden input aanleveren aan het beleidsveld uit de linkerkolom. Met de groene pijl wordt aangegeven als het beleidsveld zelf aanleverend is.

2.5 Hoofddoelen van beleidsvelden binnen het brede welzijnsterrein

Per beleidsveld is een hoofddoelstelling geformuleerd. Uit de hoofddoelstelling blijkt vaak al het integrale karakter. Uit fig. 1 is af te leiden hoe andere beleidsvelden bijdragen aan het behalen van deze beleidsdoelen.

1. Volksgezondheidsbeleid: Het bevorderen en beschermen van de lichamelijke, geestelijke en sociale gezondheid van alle inwoners.
2. Zorgbeleid: Ondersteunen en verstrekken van voorzieningen aan identificeerbare kwetsbare groepen en individuen, zodat zij kunnen blijven deelnemen aan het leven van alle dag (een huishouden voeren, verplaatsen in en om de woning, zich lokaal verplaatsen met een vervoermiddel, andere mensen ontmoeten en sociale verbanden aangaan).

3. Ouderenbeleid: Het mogelijk maken dat ouderen zo lang en zo zelfstandig als mogelijk in de eigen woonomgeving kunnen blijven wonen.
4. Mantelzorgers dienen voorzien te worden van passende ondersteuning om overbelasting te voorkomen. Deze ondersteuning moet mantelzorgers in staat stellen zo lang mogelijk zorg en ondersteuning te bieden zodat degene die verzorgd wordt zo lang mogelijk in de thuissituatie kan blijven.
5. Vrijwilligersbeleid: Het leveren van een wezenlijke bijdrage aan de instandhouding en verdere ontwikkeling van kwalitatief vrijwilligerswerk in de gemeente Renkum t.b.v. de totale gemeenschap door het scheppen van goede voorwaarden en condities en het geven van stimulansen.
6. Sportbeleid: Het, rekening houden met de positieve maatschappelijke waarde van de breedtesport, scheppen van mogelijkheden voor en het stimuleren van de –blijvende– deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse bevolking.
7. Kunst en Cultuurbeleid: Vergroting van het culturele bewustzijn van de inwoners van de gemeente Renkum. Daarvoor zorg dragen voor een goede staat van onderhoud en toegankelijkheid van het cultureel erfgoed en een bloeiend cultuurleven met amateurs, professionals en nieuwe instroom van jeugd.
8. Jeugdbeleid: Het scheppen van randvoorwaarden die jeugdigen met uiteenlopende talenten en mogelijkheden de kans geven op een volwaardige deelname aan de samenleving. Het zo vroeg mogelijk oppakken van signalen van dreigende achterstand d.m.v. een adequate aanpak waarin instellingen integraal met elkaar samenwerken.
9. Onderwijsbeleid: wordt in onderlinge samenwerking vormgegeven door de gemeente, de schoolbesturen, de scholen en eventueel andere actoren die op enig moment van belang zijn, dat voor het kind/de jongere van 0 tot 23 de mogelijkheden om deel te nemen aan onderwijs optimaal worden gerealiseerd. Zodat voor de jongeren een zo goed mogelijke startpositie in de maatschappij wordt gecreëerd.
10. Vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid inspelen op behoeften en wensen van kinderen, jeugdigen en volwassenen op het terrein van educatie in samenhang met de pijlers van gemeentelijk beleid.
11. Minderhedenbeleid. Het bevorderen van participatie van minderheden in de samenleving en het voorkomen van achterstanden op educatief, sociaal- en maatschappelijk en professioneel gebied.
12. Beleid Werk en inkomen. Het garanderen van een inkomen op bijstandsniveau voor inwoners zonder (voldoende) inkomen, het op maat voorzien in ondersteuningstrajecten gericht op inschakeling in de arbeidsmarkt, dan wel het verrichten van vrijwilligerswerk of andere activiteiten, waardoor inwoners met een bijstandsuitkering weer in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en daar waar dit niet mogelijk is, in ieder geval actief betrokken blijven bij de samenleving.
13. Minimabeleid: preventie en bestrijding van (stille) armoede en sociale uitsluiting.

3. Renkum (ver)bindt

In dit hoofdstuk geven we een beleidsinhoudelijk beeld van de gemeente. Deze inhoud zal onderdeel vormen van de bottom-up te formuleren strategische visie van Renkum, het deel dat zowel de ruimtelijke structuurvisie als de sociale structuurvisie aanstuurt en vragen beantwoordt als: ‘wat voor gemeente wil ik voor de bewoners zijn?’.

De antwoorden op deze vragen leiden automatisch tot de verbinding met de ruimtelijke structuurvisie, waarin de voorwaarden worden geschetst die leiden tot het realiseren van de gemeente die wij samen willen zijn.

3.1 Positionering van Renkum

Renkum is een groene gemeente (de groene schouwburg) gelegen tussen de stedelijke kenniscentra Wageningen en Arnhem/Nijmegen. Daarnaast ligt de gemeente op de Veluwerand met haar afgeleide en eigen kwaliteiten.

De unieke kwaliteit van Renkum is de ligging op de rand en het verbinden van kwaliteiten die de omgeving haar biedt. Deze kwaliteiten liggen echter niet buiten de gemeente, maar Renkum trekt de kwaliteiten als het ware haar gemeente binnen: Renkum is de Veluwe, Renkum is het rivierengebied. Daarnaast heeft de specifieke ligging op de rand al van oudsher eigen kwaliteiten opgeleverd; de landgoederen, kunst en cultuur, het ‘oorlogsverleden’, de watermolens en de papierindustrie.

Een ligging die de gemeente een zeer diverse omgeving met tal van mogelijkheden biedt voor wonen, werken en recreëren. Een ligging die aantrekkelijk is voor gezinnen die de combinatie zoeken van wonen met een veilige omgeving voor hun kinderen, terwijl het werken binnen of buiten de gemeente plaats vindt.

Maar ook voor ouderen biedt de gemeente de omgeving die zij zich wensen, ruimte, rust en een ruim aanbod aan kunstzinnige en culturele activiteiten om van te genieten of om aan deel te nemen. Een uitdaging om actief met elkaar te blijven omgaan.

Van oudsher heeft Renkum ook onderdak geboden aan diverse zorginstellingen. Instellingen die de gemeente niet alleen het imago geven veilig te zijn maar ook garant staan voor een belangrijk stuk werkgelegenheid.

Bewoners zijn trots op deze woonkwaliteit en dat bindt ze aan Renkum:

Renkum (ver)bindt:

- Bewoners aan een geweldige woon-en leefkwaliteit
- Waarden uit de omgeving aan elkaar
- Functies uit de omgeving aan mensen in Renkum

De woon- en leefkwaliteit is de bindende factor voor bewoners.

Renkum kan echter niet alles hebben en zal zich moeten specialiseren. Er zijn keuzes nodig. Voor het optimale leefklimaat kunnen sommige voorzieningen wel worden gerealiseerd en andere niet. Omdat alle voorzieningen belangrijk zijn hanteert de gemeente Renkum de volgende strategie:

- Waar mogelijk het ontwikkelen van kwaliteiten, die passen bij het woon- en leefklimaat in de gemeente Renkum.

- Waar nodig het leggen van verbindingen binnen de gemeente en met de omgeving om andere kwaliteiten bereikbaar te maken voor alle burgers.

Binnen de uitvoeringsplannen kunnen er zodoende keuzes gemaakt worden om activiteiten niet binnen de gemeente te realiseren maar binnen de regio goed bereikbaar te maken. Dit geldt voor zowel lokale (niet alle voorzieningen worden aangemerkt als dorpsvoorzieningen) als bovenlokale voorzieningen.

Omdat de gemeente Renkum niet alles zelfstandig kan realiseren zijn verbindingen essentieel. Voor de optimale leefkwaliteit is de bereikbaarheid van kwaliteiten in de omgeving belangrijk. We denken daarbij aan:

- Grootstedelijke kwaliteiten (bijvoorbeeld voorzieningen op het gebied van wetenschap, werkgelegenheid, gezondheidszorg).
- Natuurlijke en recreatieve kwaliteiten, ter versterking van de eigen kwaliteiten.

Het beleid van de gemeente richt zich op 'goed leven' voor alle inwoners. Uitgangspunten vormen de noden van de burgers, die samen een sociale, vitale en pluriforme gemeenschap vormen. Het beleid van de gemeente richt zich niet alleen op het behoud van de bestaande leefkwaliteit, maar streeft ook naar een versterking daarvan met een gezonde mix van leeftijden en leefstijlen.

3.2 Sociale vitaliteit

Omdat de groene omgeving zo belangrijk is in de beoordeling van de woonkwaliteit kan dit beperkingen opleveren voor nieuwe bouwopgaven. Het bevolkingsaantal daalt verder dalen, waardoor voorzieningen onder druk komen te staan of bepaalde doelgroepen van de markt worden gedrukt. De gemeente moet met beperkte middelen specifiek beleid voeren om duurzaam de sociale vitaliteit in stand te houden. Dit wil zeggen dat er voldoende differentiatie in de samenstelling van de bevolking is en blijft om de leefbaarheid van de dopen intact te houden en liefst te vergroten, maar gelijktijdig zoveel binding tussen deze groepen mogelijk te maken dat zij zich thuis voelen bij de anderen en gezamenlijk verantwoordelijk voor het gedeelde leefklimaat.

Sociale cohesie is een belangrijke voorwaarde voor sociale vitaliteit. Het doel om meer mensen langer in hun eigen woning c.q. woonomgeving te laten blijven wonen kan alleen dan gerealiseerd worden als er naast de professionele zorg mensen in de directe leefomgeving, of het sociale netwerk, zijn die een stuk van de steun kunnen leveren. Sociale cohesie ontstaat daar waar mensen elkaar kennen, tegenkomen en een gevoel van gemeenschappelijkheid en verbondenheid ervaren. Pas dan zullen zij zaken voor elkaar over hebben. De opdracht voor het sociale beleid van de gemeente is dat zij de ontmoeting tussen mensen faciliteert. Dit is een belangrijk uitgangspunt van de WMO en divers gemeentelijk beleid om te zorgen dat zorg en voorzieningen betaalbaar blijven.

Belangrijke trends in Nederland die inwerken tegen de gewenste ontwikkeling zijn de toenemende individualisering, de toegenomen mobiliteit en het toenemend aantal netwerken waar mensen onderdeel van uit maken. Door deze drukte komt de tijd en zorg voor elkaar onder druk te staan. Dit blijkt ondermeer uit het teruglopen van het aantal mantelzorgers en de afname van het vrijwilligerswerk. De Wet maatschappelijke ondersteuning legt de verantwoordelijkheid van maatschappelijke ondersteuning binnen de lokale gemeenschappen van de gemeente. Een grotere zelfredzaamheid en het versterken van de onderlinge contacten tussen bewoners zijn belangrijke lijnen vanuit de WMO. Om hierin te kunnen sturen moeten de trends goed worden begrepen.

In de 'sociale staat van Nederland 2007' trekt het SCP⁴ een interessante conclusie ten aanzien van individualisering. Zij stellen dat niet zozeer de mate van betrokkenheid van burgers op elkaar en de sociale samenhang afnemen, maar de wijze waarop mensen samen of voor elkaar dingen doen aan het wijzigen is'. Individualisering leidt tot grotere keuzevrijheid, waardoor mensen gedwongen worden te kiezen waar ze bij willen horen. Vaak willen mensen op meerdere fronten actief zijn. Het SCP concludeert dat mensen tegenwoordig meerdere groepsloyaliteiten hebben en meerdere rollen.

Het belang van multifunctionele accommodaties kan ook in dit licht worden gezien. Door meerdere functies onder een dak komen meerdere doelgroepen bijeen, wat ertoe leidt dat mensen elkaar tegenkomen, die dat anders niet zouden doen. Door een combinatie van functies in een gebouw te verenigen, creëert dit ook meer rust in de hectiek van het dagelijks bestaan (Kinderopvang naast volwasseneneducatie, sport en spel naast een koffiehoek voor ouderen, bankjes bij het schoolplein). We geloven dan ook, dat elk dorp een minimum niveau aan voorzieningen nodig heeft om de sociale vitaliteit en de onderlinge samenhang te behouden. Daar waar voorzieningen zijn waar meerdere groepen gebruik van maken, is de mogelijkheid van contact inherent aanwezig. In de dorpspiegel 2007 is terug te vinden dat ontmoeting voor veel mensen een belangrijk item is. Dit hoeft niet alleen de georganiseerde ontmoeting via gemeentelijke voorzieningen te zijn, maar kan ook ontstaan op het schoolplein of geconcentreerd rond een bankje in het park. Op basis van het voorgaande kiest de gemeente voor:

- Het waar mogelijk inzetten en sturen op een gemêleerde bevolkingssamenstelling op dorpsniveau.
- Een passend aanbod aan voorzieningen op dorpsniveau ter bevordering van de sociale cohesie.

3.3 Demografie

In Nederland zijn een aantal belangrijke demografische ontwikkelingen te onderscheiden, waarmee ook Renkum te maken heeft. Als belangrijkste zijn te noemen:

- Een (te verwachten) bevolkingsdaling: een bevolkingsomvang wordt bepaald door de natuurlijke aanwas (geboorte en sterfte) en het migratie saldo (vertrek en vestiging). De verminderde groei is ondermeer te wijten aan het teruglopen van het geboortecijfer.
- Een (dubbele) vergrijzing: de groep 65+ wordt groter en men wordt ouder
- Een ontgroening: de leeftijdscategorie van 0 – 20 jaar wordt kleiner
- Gezinsverduunning: een toename van kleinere huishoudens
- Een verkleining van de beroepsbevolking: de productieve leeftijdsgroep van 20 – 65 jaar loopt terug

Het aantal inwoners van Nederland groeit nog steeds, maar het neemt steeds minder snel toe. Naar verwachting zal er tot 2038 een lichte stijging plaatsvinden. Daarna zal de bevolkingsomvang gaan dalen. Dezelfde trend doet zich ook voor in de provincie Gelderland. Hier zal echter het omslagpunt al in 2030 plaatsvinden. Provinciaal en regionaal bestaat er enige variatie in dit omslagpunt. Zo kampen bijvoorbeeld Limburg, de Achterhoek en zelfs Rotterdam nu al met krimpgebieden. In Gelderland zal de Stedendriehoek als eerste regio in 2009 met een bevolkingsteruggang te maken krijgen.

In gemeente Renkum is vanaf 1973 met enige schommelingen sprake van een dalende trend en deze zal zich volgens de prognose voortzetten.

⁴ Sociaal Cultureel Planbureau

De bevolkingsprognose⁵⁾ geeft voor de gemeente Renkum een geleidelijke daling van de bevolking met bijna 6 % tot in 2025 en 11 % tot in 2040. Dit betekent een daling van de bevolkingsomvang met resp. bijna 2000 en bijna 3500 inwoners.

De prognose verschilt per leeftijdsgroep⁶⁾. De productieve leeftijdsgroep (20 – 65 jaar) zal dalen (9,5%). Deze daling vindt met name plaats in de groep tussen 35 en 50 jaar, de leeftijdsgroep van de gezinnen met kinderen. Als gevolg daarvan daalt het aantal tieners, de toekomstige ‘starters’.

Renkum blijft vergrijzen: het aandeel 65+ stijgt van 22% in 2008 naar 26,5% in 2020. De stijging vindt plaats in de groepen van 65 -75 jaar en 90+ (in deze laatste groep betekent dit bijv. een toename van 175 mensen). De tussenliggende leeftijdsgroep daalt.

Uit de prognoses blijkt ook dat de ontgroening veel harder gaat dan de vergrijzing: de drie leeftijdsgroepen 0-5, 5-10 en 10-15 jarigen dalen elk met zo'n 20 % tot in 2020. Dit betekent 1100 kinderen minder in de leeftijdsgroep 0 -15 jaar in 2020.

- De autonome ontwikkelingen in de bevolkingsomvang resulteren voor Renkum in de volgende trends:
 - Een blijvende daling in inwonertal
 - Een blijvende vergrijzing
 - Een sterkere ontgroening

Parallel aan de autonome bevolkingsontwikkelingen is een trend te onderscheiden in het afnemen van het gemiddelde aantal huisgenoten per woning. Bij het gelijk blijven van het aantal beschikbare woningen leidt dit tot een afname van de bevolkingsomvang.

De gemeente Renkum ligt qua huishoudengrootte redelijk op het Gelders gemiddelde, waar in 2005 een huishoudengrootte van 2,37 personen gold. Volgens de prognose zal dit gemiddelde afnemen naar 2,14 in 2040.

- Bij een gelijkblijvende beschikbaarheid van het aantal woningen daalt de bevolking vanwege een afname in de gemiddelde huishoudengrootte

Een ideale bevolkingsopbouw is piramidevormig: breed van onderen (de jonge leeftijdsgroepen) en spits van boven (de oudere leeftijdsgroepen). Renkum laat ten aanzien van deze ideaalvorm een grotere afwijking zien dan Nederland of Gelderland. Renkum groeit steeds meer naar een soort omgekeerde piramide toe.

In de dorpen bestaat een grote variatie in de bevolkingsopbouw; dit houdt ook mede verband met de bestaande woningvoorraad in de dorpen.

Naar leeftijd is de huidige bevolkingsamenstelling in Renkum als volgt:
de groep 0 - 20 jaar is ongeveer even groot als de groep 65+, nl 21,5 % ;
de groep 20 - 65 jaar is 57% (CBS)

Gezien de prognoses (zie vorige paragraaf) zet de komende jaren de vergrijzing door en gaat er een sterke ontgroening optreden.

⁵ We hanteren de prognosegegevens van de provincie Gelderland 2007 – 2040; geactualiseerd in 2008.

⁶ Voor de verschillende dorpen in Renkum zijn geen prognosecijfers voor bevolkingsomvang en huishoudengrootte beschikbaar

De genoemde percentages betreffen de periode 2008 tot 2020

Voor wat betreft de groep ouderen is het gemeentelijk beleid gericht op het zolang mogelijk zelfstandig wonen door in te zetten op de zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van bewoners. Het blijkt dat 95% van de ouderen zo lang mogelijk in de eigen woning blijft wonen.

Om dit mede te kunnen realiseren is het van belang dat er per dorp een evenwichtige opbouw van de bevolking is; Van starters, gezinnen tot ouderen omdat zij elkaar nodig hebben en elkaar steun kunnen bieden.

Daarom kiest de gemeente voor een evenwichtige bevolkingsopbouw in dorpen en buurten, een menging van de bevolking die een beroep op elkaar kan doen (zie ook paragraaf 3.2.).

Bijsturing in de dalende trend van de bevolkingsomvang kan plaatsvinden door het toevoegen van woningen aan de voorraad. Op deze wijze wordt het aantal huishoudens vergroot en dus ook het aantal inwoners. Toevoeging kan in onze gemeente plaatsvinden door functiewijzing door rood voor groen (in- of uitbreiding) of rood voor rood (herstructurering van locaties voor wonen, bedrijvigheid of anderszins)

Herstructurering van woongebieden betekent over het algemeen een vermindering van het aantal woningen en dus een vermindering van het aantal inwoners of op z'n best een gelijk blijven van het aantal inwoners, afhankelijk van de huishoudengrootte van de doelgroep.

Bijsturing in de samenstelling van de bevolking met als doel een wat evenwichtiger bevolkingsopbouw is veel moeilijker:

- enerzijds is sprake van autonome demografische ontwikkelingen, die zijn terug te voeren op historische gegevens .
 - anderzijds zijn woonwensen en bevolkingsgroepen niet altijd even eenduidig aan elkaar te koppelen en te voorspellen
 - aanpassingen kunnen in onze gemeente slechts marginaal zijn.
- Hoewel de gemeente Renkum de krimp accepteert zal ingezet worden op flankerend beleid. Dit betekent ondermeer inspelen op de landelijke trend van ontstedelijking door jonge gezinnen die op zoek zijn naar het comfort en de veiligheid van een kleinere leefgemeenschap zonder dat zij daarbij het gebruik van voorzieningen moeten gaan missen. Hetgeen resulteert in aandacht voor onderwijs en kinderopvang, gezondheidszorg, kindvriendelijke en betaalbare woonvoorzieningen, in geval van herstructureringsopgaven, als ook goede verbindingen tussen de verschillende dorpen en naar de omliggende steden en regio's.
Verder is bijsturen op een evenwichtige bevolkingsopbouw wenselijk om grote schommelingen in de toekomst te voorkomen.

3.4 Wonen

Renkum bindt haar bewoners aan een unieke woonkwaliteit. De groene omgeving en het wonen in het groen wordt als kernwaarde van die woonkwaliteit geformuleerd. Door deze groene kwaliteit zijn er slechts beperkte mogelijkheden om woningen toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad om zo de huidige bevolkingsomvang te handhaven of om te streven naar een evenwichtiger bevolkingsopbouw.

Renkum is niet zondermeer vergelijkbaar met andere vergrijzende gemeenten. In principe is Renkum voldoende aantrekkelijk om ook een jonger segment van de bevolking aan zich te binden. Hierbij zal het voor starters lastig zijn gezien de relatief hoge woningprijzen, maar voor jonge gezinnen verwachten we wel degelijk mogelijkheden.

Gezien het voorgaande wordt het niet als verstandig beoordeeld om eenzijdig in te zetten op één specifiek segment van de bevolking.

Naar verwachting zal het aantal ouderen met de grootste zorgvraag groeien.

De groep 90+ zal de komende jaren stijgen. De groep ouderen van 60 – 80 jaar neemt toe, en zal (voor een gedeelte) slechts dan verhuizen als daar een goed alternatief voor is, woningen met een hoge kwaliteit in een aantrekkelijke omgeving. Dit segment in de woningvoorraad zal dus niet vrijkomen als niet wordt voorzien in een aantrekkelijk alternatief.

Voor een evenwichtige bevolkingssamenstelling is het van groot belang om in te zetten op gezinnen. Er moet worden ingezet op het behouden van de huidige gezinnen terwijl ook moet worden ingezet op het aantrekken van nieuwe gezinnen. Wij willen graag stellen, dat Renkum aantrekkelijk genoeg is om deze groep aan te trekken. Zeker de oudere gezinnen hebben vaak financieel meer keuzevrijheid in de aankoop van woningen en zal zich kunnen oriënteren op de Renkumse woningmarkt. De beschikbare ruimte in Renkum zal zich o.a. op de groep jonge startende gezinnen moeten richten, terwijl we verwachten dat woningen die vrijkomen door doorstroming te stimuleren ten goede kunnen komen aan zowel de jongere en oudere gezinnen.

Kortom:

- Renkum heeft als een van de eerste gemeenten te maken met een krimpende bevolking;
- de ontgroening gaat harder dan de vergrijzing, een ontwikkeling die toch de vergrijzing relatief versterkt;
- de gemeente kiest voor een evenwichtige bevolkingsopbouw en het zoveel mogelijk door elkaar voorkomen van doelgroepen op dorpsniveau;
- de woningmarkt richt zich op in- en doorstromers ((jonge) gezinnen en starters) en stimuleert de doorstroming van ouderen.

*3.5 Werk en werkgelegenheid**

De gemeente Renkum heeft ongeveer 430* mensen met een bijstandsuitkering onder haar inwoners. Een deel ervan (ruim 100*) verblijft in een instelling, gezien het feit dat zij om welke reden dan ook niet in staat zijn om zelfstandig te functioneren en een beschermde woonomgeving nodig heeft. Een deel van de bijstandsontvangers (ongeveer 25* personen) is ouder dan 65 jaar. Daarmee resteert een groep van ongeveer 300* mensen met een bijstandsuitkering, waarvoor een activeringstraject, dan wel een traject gericht op werk wordt ingezet. Een deel van de mensen met een bijstandsuitkering zal om een grote variëteit aan redenen niet in staat zijn om een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving.

De ambitie bij deze groep is om te voorkomen dat mensen in een sociaal isolement of door het gebrek aan ondersteuning, in diverse problematische situaties terecht komen.

De trajecten die nu worden aangeboden aan mensen met een bijstandsuitkering sluiten aan bij hun competenties en op basis daarvan wordt aansluiting gezocht bij de lokale werkgelegenheid. De aard van de werkgelegenheid binnen de gemeente Renkum voor deze doelgroep bestaat in hoofdzaak uit banen in de zorgsector, of in de dienstensector, waar administratief en ondersteunend personeel wordt gevraagd. Daar waar mensen de wens en de competenties hebben om een eigen bedrijf te starten worden zij daarbij ondersteund.

* peildatum september 2008

De gemeente Renkum maakt gebruik van de reïntegratieladder, waarbij aan alle mensen met een bijstandsuitkering een traject op maat wordt aangeboden, dat past bij de mogelijkheden van de mens zelf. De laagste trede van deze ladder is dat mensen met problemen worden ondersteund om deze problemen aan te pakken (verslaving, laaggeletterdheid, taalbeheersing, schulden, psychische en fysieke belemmeringen) en in ieder geval te voorkomen dat de maatschappelijke uitval toeneemt. De hoogste trede van de reïntegratieladder is dat mensen al dan niet via een ondersteunend traject begeleid worden naar werk.

Naast de lokale arbeidsgelegenheid wordt er samengewerkt met de regio en wordt actief gekeken naar mogelijkheden om passende arbeid voor onze werkzoekenden te vinden zowel richting Arnhem als ook richting Wageningen en Heteren.

Niet iedere werkzoekende heeft de passende competenties en vaardigheden om relatief eenvoudig naar werk begeleid te worden. Het merendeel van de mensen met een bijstandsuitkering heeft daarbij een relatief lang traject nodig, waarbij werknemersvaardigheden, werkinhoudelijke kennis en vaardigheden en vaak ook additionele training en scholing noodzakelijk blijken om een goede match te maken tussen baan en werkzoekende. Daar waar er vraag is naar hoog opgeleid en gekwalificeerd personeel, worden deze mensen vaak niet gevonden onder de langdurig werkzoekenden.

- De Gemeente Renkum heeft de ambitie om te voorkomen dat mensen in een sociaal isolement, of door het gebrek aan ondersteuning, in diverse problematische situaties terecht komen.
- De gemeente Renkum maakt gebruik van de reïntegratieladder, waarbij aan alle mensen met een bijstandsuitkering een traject op maat wordt aangeboden, dat past bij de mogelijkheden van de mens zelf.

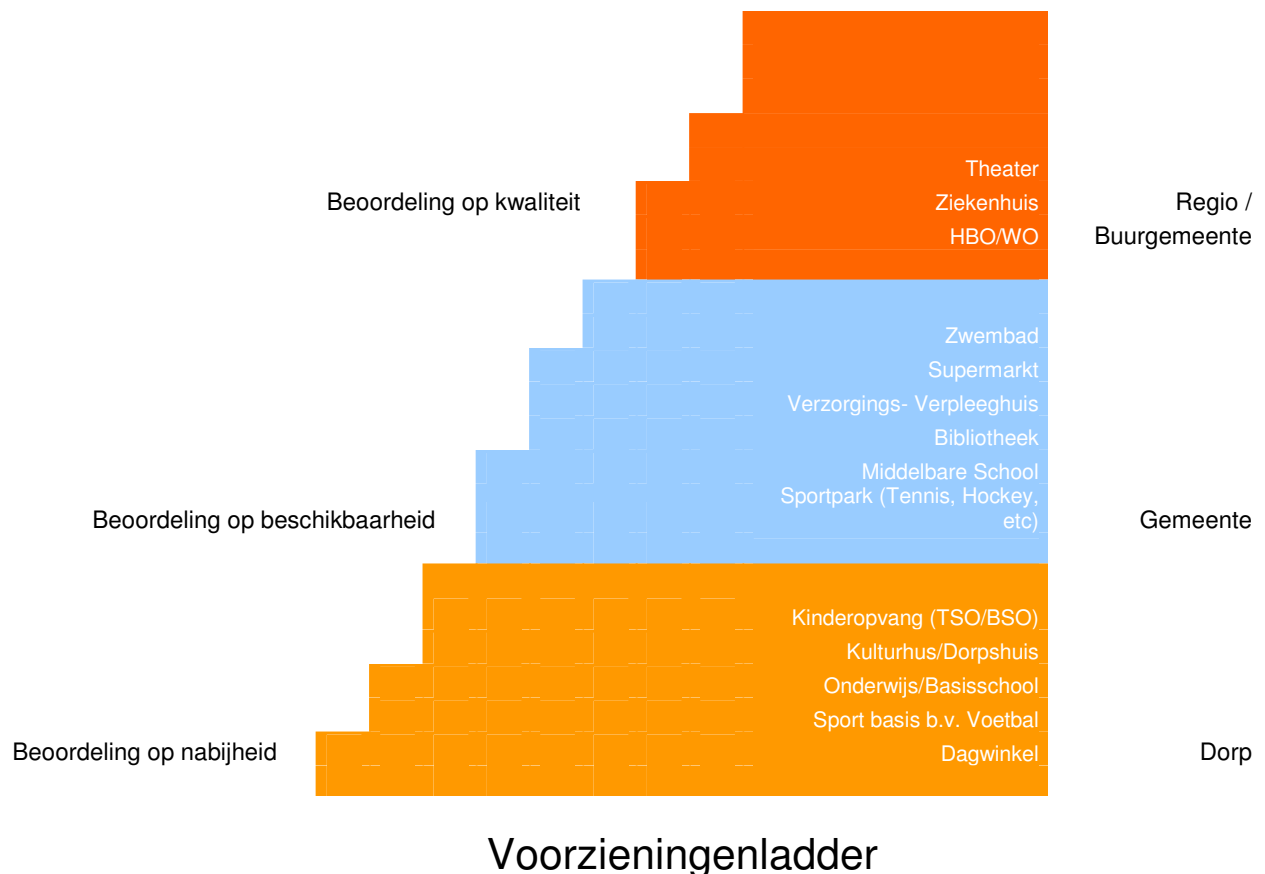
De werkgelegenheid in Nederland zal veranderen als gevolg van een veranderende bevolkingssamenstelling. Krapte op de arbeidsmarkt kan leiden tot een teruglopende economie. Gemeenten waar deze samenstelling het eerst verandert, zullen hier het eerst mee te maken krijgen. Hier moet worden ingespeeld op de veranderende vraag: krapte in werknemers, hoger opgeleide mensen, hogere inkomens en mede als gevolg daarvan nieuwe behoeftes aan diensten. Vanuit het motief een goed woon- en leefmilieu is het behoud van werkgelegenheid een belangrijke kwaliteit. De behoefte zal in de toekomst naar verwachting steeds minder bestaan uit industrie en steeds meer uit diensten.

3.6 Voorzieningen

De gemeente Renkum wil voorzieningen, gericht op optimale sociale vitaliteit en samenhang van de dorpen, voor haar bewoners in stand houden.

De afweging in welke dorpen welke voorzieningen aanwezig moeten zijn, hangt af van de wijze waarop voorzieningen gewaardeerd worden. We onderscheiden daarin drie niveaus:

1. Voorzieningen, die worden beoordeeld op nabijheid.
2. Voorzieningen, die worden beoordeeld op beschikbaarheid binnen de gemeente.
3. Voorzieningen, die worden beoordeeld op kwaliteit en concurrentiekracht met omliggende gemeenten.

Figuur 3. Voorzieningenladder. Hierin wordt een **voorbeeld** gegeven hoe voorzieningen ingedeeld kunnen worden.

De voorzieningenladder is een instrument dat door de gemeente Renkum wordt ingezet om de keuzes voor voorzieningen te onderbouwen. Steeds weer zullen afwegingen gemaakt worden waardoor de voorzieningenladder in de toekomst een gedetailleerd beeld van de keuzes laat zien.

In een gemeente waar weinig mogelijkheden zijn om te bouwen maar waar veel moet worden bereikt is het een hele opgave om met weinig middelen gestelde ambities te realiseren. Zodoende worden de mogelijkheden die bestaan of die geboden worden voor het realiseren van voorzieningen zo zorgvuldig mogelijk uitgenut in nauwe samenwerking met burgers, het maatschappelijk middenveld, private partijen en omliggende gemeenten.

In principe krijgt het eerste type voorziening (dorpsniveau) prioriteit, vanwege het belang voor de sociale vitaliteit van de afzonderlijke dorpen. De gemeente zal dus eerder investeren in het behoud van een basisschool dan in een theater..

Dit brengt lastige keuzes met zich mee, maar we kunnen de doelstelling verfijnen om het proces van het maken van keuzes te ondersteunen als we deze als volgt formuleren: De gemeente Renkum zet zich actief in voor het realiseren dan wel in standhouden van die voorzieningen, die bijdragen aan een goed woon-en leefklimaat. Prioriteit krijgen de voorzieningen, die bijdragen aan de sociale vitaliteit en samenhang van de afzonderlijke dorpen.

Voorzieningen die worden beoordeeld op beschikbaarheid (gemeentebreed niveau) worden in principe op één locatie gevestigd en waar nodig op meerdere plekken. Belangrijk selectie criterium is hierbij de mogelijkheid om verbindingen te leggen tussen de verschillende dorpen en met omliggende gemeenten. Bij het beschikbaar stellen van een voorziening op één locatie moet de bereikbaarheid wel worden gewaarborgd.

Naast bereikbaarheid zal er voor gemeentelijke voorzieningen op zowel dorps- als gemeentebreed niveau, ook worden ingezet op toegankelijkheid van de voorzieningen.

De gemeente streeft, mede door de ligging in de nabijheid van steden, niet naar een volledig pakket aan voorzieningen. Voor voorzieningen die worden beoordeeld op kwaliteit (regionaal niveau) streeft de gemeente enerzijds naar enkele in de regio concurrerende voorzieningen. Waarbij het doel is iets toe te voegen aan het aanbod en de kwaliteit van de regio. De gemeente moet steeds weer nagaan op welke wijze deze kunnen concurreren met vergelijkbare voorzieningen in de omgeving. De ambitie is om beter aan te sluiten bij de regio, zodat de kans ontstaat enkele aanvullende en bijzondere voorzieningen te realiseren. Anderzijds zal voor voorzieningen die worden beoordeeld op kwaliteit, zoals een ziekenhuis, universiteit of theater, verbinding met het regionale aanbod worden gezocht.

4. Speerpunten van beleid

In dit hoofdstuk geven we de inhoudelijke speerpunten van de sociale structuurvisie aan die via de strategische visie worden gelinkt aan de ruimtelijke structuurvisie.

Deze speerpunten worden vervolgens gerelateerd aan de beleidsmatige opgaven zoals naar voren gekomen uit de beleidsanalyse. Vervolgens wordt in de bijlage een korte beschrijving van de diverse beleidsvelden binnen het brede welzijnsterrein gegeven.

Inhoudelijke ambities:

1. *Leefbaarheid.* De gemeente streeft naar het ontwikkelen van leefbare wijken en dorpen. In het voorzieningenvraagstuk wordt per dorp (en waar mogelijk per wijk) ingezet op tenminste een minimum niveau aan voorzieningen om bij te dragen aan de sociale samenhang op buurt- en dorpsniveau.
2. *Gedeelde verantwoordelijkheid.* De gemeente realiseert zich dat zij niet zelfstandig in staat is de ambitie van leefbare wijken en dorpen te realiseren. Hiervoor is een actieve bijdrage van burgers en instellingen noodzakelijk. Mensen moeten het meer en meer samen met elkaar zelf doen. Om ruimte te geven aan deze actieve bijdrage stimuleert de gemeente ontmoeting van de verschillende groepen in wijken en dorpen.
3. *Uitval voorkomen.* De Gemeente Renkum heeft de ambitie om te voorkomen dat mensen in een sociaal isolement, of door het gebrek aan ondersteuning, in diverse problematische situaties terecht komen.
4. *Reïntegratieladder.* De gemeente Renkum maakt gebruik van de reïntegratieladder, waarbij aan alle mensen met een bijstandsuitkering een traject op maat wordt aangeboden, dat past bij de mogelijkheden van de mens zelf.
5. *Evenwichtige bevolkingsopbouw.* Waar mogelijk ingrijpen door bij herstructureringsopgaven te sturen op specifieke doelgroepen om daarmee bij te dragen aan een evenwichtiger bevolkingsopbouw. De gemeente richt zich op lange termijn op een evenwichtige bevolkingsopbouw ter versterking van de sociale vitaliteit en onderlinge samenhang van de wijken en dorpen, mede om grote schommelingen in bevolkingssamenstelling te voorkomen.
6. *Krimpende bevolking* Het acceptatiescenario. Dat betekent dat we een bevolkingsdaling accepteren, zoals dat volgens de bevolkingsprognoses wordt verwacht. Hoewel de gemeente Renkum de krimp van de bevolking accepteert zal ingezet worden op flankerend beleid. Dit betekent ondermeer in spelen op de landelijke trend van ontstedelijking door jonge gezinnen die op zoek zijn naar het comfort en de veiligheid van een kleinere leefgemeenschap zonder dat zij daarbij het gebruik van voorzieningen moeten gaan missen.
7. *Voorzieningen (nabij of bereikbaar).* De gemeente Renkum zal haar voorzieningen beter afstemmen op de behoefte per dorp. Voor voorzieningen, die worden beoordeeld op beschikbaarheid zal de locatiekeuze afhangen van verdeling van vergelijkbare voorzieningen in de regio. Voor voorzieningen, die worden beoordeeld op kwaliteit, zal de gemeente keuzes moeten maken. Ingezet wordt hierbij op het realiseren of ondersteunen van een aantal Renkumse en kwalitatief hoogwaardige voorzieningen. De *voorzieningladder* is een instrument dat door de gemeente Renkum wordt ingezet om de keuzes voor voorzieningen te onderbouwen.

8. *Toegankelijkheid van voorzieningen.* Naast bereikbaarheid zal er voor gemeentelijke voorzieningen op zowel dorps- als gemeentebreed niveau, ook worden ingezet op toegankelijkheid van de voorzieningen.
9. *Verbinden.* Waar nodig zullen verbindingen gelegd worden binnen de gemeente en met de omgeving, om andere kwaliteiten en voorzieningen bereikbaar te maken voor alle burgers.

Beleidsmatig zien we de volgende ambitie:

1. Verstevigen van de regierol van de gemeente.
2. Benutten van maatschappelijk kapitaal.
3. Stevig inbedden van de WMO doelstellingen in het sociaal maatschappelijke veld.
4. Realiseren van een bredere en efficiënte uitvoering van beleid.
5. Behouden van sectorale aandacht voor integraal beleid.
6. Extra inspanning leveren voor ondersteuning van de kwetsbaren in onze samenleving.

Verstevigen van de regierol van de gemeente en het benutten van maatschappelijk kapitaal

De gemeentelijke rol kan verschillen per beleidsveld, afhankelijk van de verantwoordelijkheid en middelen van de gemeente.

De gemeente worstelt soms met haar rol als bewaker van kwaliteit en de afhankelijkheid van maatschappelijke en private partijen in het veld. Als uitgangspunt nemen we de faciliterende en regisserende overheid en het aansturen op de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Door de partijen in het veld te kennen, kan soms veel worden bereikt. Zo kunnen scholen of buurtverenigingen een bijdrage leveren in het achterstandenbeleid, het BOS-project in de gemeente Renkum is hier een goed voorbeeld van. Door meer samenwerking tot stand te laten komen binnen de BOS- driehoek (buurt, onderwijs en sport) wordt een breed gedragen aanbod van activiteiten in de verschillende wijken ontwikkeld.

De gemeente heeft een regierol bij woonzorggebieden. Vraag hierbij is hoe de regie gevoerd dient te worden over de inrichting van deze gebieden. Vanuit deze visie zal de gemeente dit slechts op deelaspecten doen, bijvoorbeeld vanuit de kwaliteitskant. Het daadwerkelijke gebruik van de woonzorggebieden zal voor een groot deel van burgers vandaan moeten komen.

Stevig inbedden van de WMO

De WMO gaat uit van de zelfredzaamheid van de burger. Alleen daar waar het vermogen om zelf oplossingen te bedenken en te genereren (tijdelijk) niet aanwezig is of waargemaakt kan worden, kan de burger een beroep doen op ondersteuning vanuit de overheid. Deze visie uit de WMO kan als leidraad dienen voor de gemeentelijke visie. Doordat eerst de zelfredzaamheid en de mogelijkheden van maatschappelijke partijen en burgers worden aangesproken, wordt de toenemende vraag naar gemeentelijke dienstverlening en financiering gekeerd. De zorg en ondersteuning komen vanuit het uitgangspunt dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, terecht bij die burgers en initiatieven die (nog)_niet voldoende in staat zijn om zelf oplossingen te genereren. Een van de voorwaarden is dat burgers meer met elkaar in staat zijn om gezamenlijk hun eigen oplossingen te genereren. Het buurtniveau lijkt daarvoor een geschikte schaalgrootte te hebben. De gemeente faciliteert een leefbare omgeving, waarna het burgerinitiatief en het maatschappelijk middenveld de ruimte krijgen

om deze ruimte in te kleuren. Daarom zou de WMO als facetbeleid moeten worden ingebed in de sociaal maatschappelijke beleidsvelden.

Realiseren van een bredere en efficiëntere aanpak van beleid.

De behoefte aan de verbrede aanpak van het beleid staat verwoord in paragraaf 2.5. Integraliteit mag daarbij niet als doel worden gezien, maar als middel. Door de grote samenhang tussen beleidsvelden kan de eis van integraliteit ervoor zorgen dat er onoverzichtelijke overlegstructuren en lange processen ontstaan, terwijl het sociaal maatschappelijk beleid vaak ook gebaat is bij eenvoud en uitvoeringskracht. Daarom wordt voorgesteld om vanuit het leidende beleidsveld ('waar speelt het probleem?') via figuur 1 snel een overzicht te creëren van zinvolle overlappen met andere beleidsvelden en deze bij elkaar te pakken.

Brede aanpak van beleid, maar behouden van sectorale aandacht van beleidsvelden

Voor een optimale inzet van beleidsvelden is het dus nodig om zowel sectoraal inhoud te geven aan een specialisme als oog te hebben voor een brede (en vaak integrale) kijk op de beleidsvelden. Bij beleidsuitvoering wordt gestuurd op de spanning tussen integraliteit en effectiviteit .

Bijlage

Overzicht van beleidsvelden

WMO

Aansturing beleid hogere overheden/ wettelijke taken

Op basis van het inzicht dat zorg en welzijn niet van bovenaf gestuurd kunnen worden en om in de toekomst de zorg betaalbaar te kunnen houden, heeft de tweede kamer de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) vastgesteld. Hierin worden een aantal (delen van) eerdere wetten op het gebied van zorg en welzijn gebundeld. Op basis van deze wet wordt een groter beroep gedaan op de persoonlijke keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de burger. In de WMO zijn negen prestatievelden beschreven⁷ voor gemeentelijk beleid met betrekking tot zorg en welzijn voor alle inwoners (bijlage X). De gemeente is dus aangewezen om maatwerkoplossingen te faciliteren.

Hoofdpijn gemeentelijk beleid

De gemeente heeft een vierjaren WMO beleidsplan opgesteld (2008 – 2012) waarin per prestatieveld is aangegeven wat het programma voor de komende 4 jaar zal zijn. Per prestatieveld zijn beleidsuitgangspunten verwoord en is een activiteitenplanning weergegeven.

Uitgangspunt voor het gemeentelijke beleid is dat het in de uitvoering inclusief, integraal en innovatief moet zijn. Aanvankelijk is de WMO binnen de gemeente vooral opgepakt vanuit het zorgbeleid. Hierbinnen is de huishoudelijke zorg geregeld, die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. Nu is het zaak de WMO verder te implementeren.

Samenhang met andere beleidsvelden

Uit het gesprek met het sleutelpersoon blijkt dat er binnen de gemeentelijke organisatie nog onvoldoende samenhang wordt gevoeld met andere beleidsvelden. Vanuit de WMO wordt echter uitgegaan van samenhang met de volgende beleidsvelden:

1. Gezondheidsbeleid
2. Onderwijs
3. Veiligheid
4. Wijk en buurtbeleid
5. Jeugdbeleid
6. Beleid kwetsbare groepen
7. Wet werk en bijstand
8. Schuldhulpverlening
9. Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening.

⁷ Zie bijlage

Welzijnsbeleid (Welzijnsnota 2007)

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

De gemeente heeft veel wettelijke taken op het gebied van welzijn. Door de decentralisatie van de zorg is het aantal taken de laatste jaren toegenomen. De belangrijkste wetten op het gebied van welzijn voor de gemeente zijn:

- Algemene Wet Bestuursrecht (Awb)
- Wet werk en bijstand (WWB). Deze wet is gericht op het uitgangspunt dat werk voor inkomen gaat.
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).
- Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV). Deze wet heeft drie deeltherreinen, de collectieve ziektepreventie, infectieziektebestrijding en jeugdgezondheidszorg. Gemeenten brengen deze taken onder bij de GGD.
- Wet op de jeugdzorg.
Deze wet moet leiden tot meer cliëntgericht werken in de jeugdzorg. De rol van de gemeente is preventie en het signaleren van en doorsturen bij opgroei- en opvoedingsproblemen. De daadwerkelijke jeugdzorg valt onder de provinciale verantwoordelijkheid.

Hoofddlijn gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk Welzijnsbeleid is opgesteld in 2001. In 2007 is de welzijnsnota herzien. De prioriteiten zijn in beide nota's omgedraaid. Stond in de jaren '90 het sociale vangnet nog voorop en werden daarnaast voorwaarden geschapen, waarbinnen burgers zelfstandig vorm kunnen geven aan educatieve en recreatieve activiteiten, nu ligt de nadruk juist op de zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van de burger. Met andere woorden heeft er een omslag plaatsgevonden van aanbod gericht beleid naar vraaggestuurd.

De hoofddoelstelling van het welzijnsbeleid is het voorkomen dat mensen in een achterstandsituatie belanden die gekenmerkt wordt door afhankelijkheid van allerlei voorzieningen en een beperkte deelname aan het sociale en maatschappelijke verkeer met zich meebrengt. Mensen horen niet afhankelijk zijn van allerlei voorzieningen, maar moeten gestimuleerd worden tot zelfstandigheid, participatie en ontplooiing. Het welzijnsbeleid moet sociale uitsluiting, isolement en achterstand helpen voorkomen.

Het welzijnsbeleid van de gemeente bestaat uit vier kerntaken:

- Bescherming van de kwetsbaren
- Sociale integratie en leefbaarheid
- Genereren van startkapitaal (onderwijs bieden)
- Verpozing en veraangenaming

Om dit te bereiken heeft de gemeente enkele leeftijdsgroepen onderscheiden en per groep speerpunten benoemd. De voorzieningen die de gemeente aanbiedt vormen basisvoorzieningen, ondersteuning van voorzieningen die door anderen worden georganiseerd (zoals verenigingen) en het mee ontwikkelen van voorzieningen met andere partijen (zoals een HOED en een ZOED).

Samenhang met andere beleidsvelden

Het welzijnsbeleid vormt een kapstok voor andere beleidsvelden en verbindt deze zodoende .

Zorg en gezondheidsbeleid

Aansturing beleid hogere overheden /wettelijke taken

De gemeente heeft enkele wettelijke taken op het vlak van gezondheidszorg op basis van de WCPV (Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (2003)), de Wet op de Jeugdzorg (2005) en de WMO. De WCPV regelt sinds 1989 de relatie tussen gemeente en rijk t.a.v. collectieve preventie/ openbare gezondheidszorg. Ze heeft tot doel om de gezondheid van gezonde burgers te bevorderen en te beschermen. De WMO heeft vooral ten doel burgers te laten deelnemen aan de maatschappij. In de Wet op de Jeugdzorg staan kinderen, jongeren en hun ouders of opvoeders die opgroei of opvoedingsproblemen hebben centraal.

Regionaal is een Nota Volksgezondheid opgesteld, welke bestaat uit een regionaal deel en een lokaal deel. Regionaal is een aantal speerpunten benoemd. De focus ligt op het verbeteren van de gezondheid en leefstijl:

Hoofdpijn gemeentelijk beleid

De gemeente heeft gezondheidsbeleid, jeugdgezondheidsbeleid en beleid ten aanzien van woonservicegebieden. Het gemeentelijk beleid is verwoord in de programmalijn 2005 – 2008. Daarnaast zijn in de Lokale en Regionale Nota Volksgezondheid de beleidsuitgangspunten voor het Renkumse gezondheidsbeleid 2008-2011 verwoord. De gemeente zet in op collectieve preventie van gezondheidsproblemen in een drietal beleidslijnen:

1. preventiebeleid
2. gezondheidszorg /zorgvoorzieningenbeleid. De gemeente wil gaten in de lokale zorgsituatie signaleren en voorkomen. Hierbij zal vooral worden gelet op bereikbaarheid, toegankelijkheid en spreiding van zorgvoorzieningen.
3. fysieke omgeving

Om invulling te geven aan de gemeentelijke taak in het gezondheidsbeleid is in 2007 het gezondheidscentrum in dorpskern Oosterbeek gerealiseerd. In dorpskern Renkum/Heelsum worden nu plannen gemaakt voor de verbreding van de eerstelijnszorg aan de Groeneweg /Don Boscoweg. Woningbouw Vereniging Vivare is hier bezig met de planontwikkeling. De gemeente is voor een groot deel afhankelijk van private marktpartijen, die zorgen voor medische- en zorgdiensten en woningbouw realiseren voor groepen als ouderen. De gemeente stuurt in haar ambities en taken door subsidiering en het opstellen van criteria (ten aanzien van WMO gerelateerde vraagstukken).

Een groot deel van de taken op het vlak van preventie ligt in het maatschappelijk werk. Hiervoor heeft de gemeente prestatieafspraken gemaakt met Welzijnsstichting en Vidente en De Bries.

Samenhang met andere beleidsvelden

- Ruimtelijke ordening
- Jeugdgezondheidszorg (o.a. het elektronisch kinddossier (EKD), de verwijzindex risicojongeren en het preventief jeugdbeleid 0-12 jarigen).
- Ouderenbeleid. Gezien de extramuralisering is het belangrijk om te participeren op de toenemende zorgvraag en behoefte aan aangepaste woningen. Het beleid is erop gericht zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Daarom is er een stijgende behoefte aan thuiszorg en gemaksdiensten.

Ruimtelijke gevolgen

Het bijeen brengen van functies, zoals medische voorzieningen onder 1 dak of het realiseren van woonservicezones, is een ruimtevraag. Daarbij komt dat deze locatie moet zijn afgestemd op andere functies in de omgeving.

Cultuurbeleid

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

Vanuit hogere overheden zijn er geen wettelijke taken of aansturing van gemeentelijk cultuurbeleid. Wel zijn er allerlei stimuleringsmaatregelen en specifieke sectorale wetten, zoals de Monumentenwet. Ook heeft het kabinet een beleidsbrief opgesteld, 'Meer dan de som, beleidsbrief cultuur 2004 –2007', waarin wordt gesteld dat het culturele bewustzijn van de maatschappelijke moet worden vergroot.

Hoofdlijn gemeentelijk beleid

Gemeenten stimuleren cultuur om daarmee de identiteit van de gemeenschap vorm te geven. Haar taak bestaat uit het (mede)financieren van lokale voorzieningen, stimuleren van passieve en actieve uitingen van cultuur, waardoor deelname mogelijk wordt. Elementen hierin kunnen zijn: traditie, geschiedenis, geografische ligging en samenstelling van de bevolking.

De cultuurvisie van de gemeente geeft een ambitieniveau aan. De gemeente heeft een hoge ambitie op het gebied van cultuur, vanwege het belang voor de kunstsector en recreatie (o.a. voor werkgelegenheid). Bovendien is cultuur door de bindende werking een methode om vrijwilligers te behouden. Het cultuurbeleid kent enkele hoofddoelen:

Instandhouden unieke monumenten, landgoederen en landschappen.

Verdere ontsluiting van het cultureel erfgoed.

Traditie van bewaren en doorgeven in ere houden.

Creëren toekomstig draagvlak (cultuureducatie).

Stimuleren culturele activiteiten en evenementen.

Dit wordt uitgewerkt in beleid op de onderdelen cultuurbeheer, kunstdisciplines, culturele activiteiten, promotie, cultuureducatie, bibliotheken en media.

Samenhang met andere beleidsvelden

Het is de intentie om het cultuurbeleid steeds integraler in te zetten. In Renkum is steeds meer het idee ontstaan om het cultuurbeleid expliciet te verbinden aan het landschappelijke aspect.

Samenhang met andere beleidsvelden wordt breed gezien:

- Vrijwilligersbeleid
- Jeugdbeleid
- WMO (cultuur als invalshoek om ontmoeting mogelijk te maken)
- Toerisme en recreatie
- Onderwijs
- Ruimtelijke ordening

Sportbeleid

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

Er zijn geen wettelijke taken voor de gemeente op het gebied van sport. Het ministerie van VWS kent een beleidsnotitie/ programmalijs met een uitvoeringsprogramma waarin een aantal speerpunten van het sportbeleid via gelden wordt gestimuleerd. De BOS impuls en de Breedtesportimpuls zijn daar voorbeelden van, die in Renkum zijn toegepast. Er zijn vier projecten in het kader van de breedtesportimpuls uitgevoerd. Op basis van de programmalijs formuleert de gemeente beleid.

Hoofdpijn gemeentelijk beleid

De gemeente heeft een sportnota uit 1999, die niet meer van toepassing is. Een nieuwe nota is in voorbereiding. Op basis van de programmalijn heeft de gemeente wel losstaand beleid ontwikkeld en hebben bepaalde zaken aandacht zoals het moderniseren van het sportaanbod door o.a. het maken van combinaties van voorzieningen, samenwerking realiseren tussen de partijen binnen de BOS (buurt, onderwijs, sport) driehoek. Een belangrijke doelstelling van de gemeente is om sportbeoefening voor een brede laag van de bevolking beschikbaar te maken. Hiermee kunnen allerlei nevendoelestellingen worden gehaald, zoals het voorkomen van sociaal isolement, bijdragen aan een gezonde en actieve levenswijze.

De hoofdpijn van het huidige sportbeleid is:

1. Sportstimulering
Sport inzetten als middel voor leefbaarheid, gezondheidsbevordering en- of ondersteuning zoals bijv., ter ondersteuning van jeugdbeleid en ouderenbeleid. Voorbeeld hiervan zijn Sportbuurtwerk Renkum, 50+ sport, BOS project, Sport Extra, obesitasprojecten en gehandicaptensport
2. Moderne sportverenigingen
Vanuit het landelijke beleid wordt ingezet op modernisering van het sportaanbod. Daarnaast dienen de sportverenigingen zich te versterken zodat zij hun maatschappelijke taken kunnen intensiveren, v.b. sportverenigingen die samen met onderwijs werken aan naschoolse opvang en huiswerkbegeleiding.
3. Multifunctioneler maken en zonodig clusteren van accommodaties.
De gemeente heeft hierin een sturende rol en de taak hierbinnen is het geven van informatie, bewustwording en stimuleren.

Samenhang met andere beleidsvelden

- Gezondheid (preventie)
- Onderwijs.
- Jeugdbeleid. Een van de doelstellingen is om sportverenigingen een bredere rol te geven in het jeugdbeleid, zoals taken in kinderopvang en BSO.
- Ouderenbeleid. Activering van ouderen is een belangrijke doelstelling geweest van de breedtesportimpuls.

Het sportbeleid is nu veelal initiërend op het vlak van sportactiviteiten, waarbij het sportbeleid aansluit op andere beleidssectoren. Hier worden nadrukkelijk raakvlakken gezocht.

Onderwijs en educatie (onderwijsachterstandenbeleid)

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

Wet op het onderwijsachterstandenbeleid. De gemeente is verantwoordelijk, maar is niet verplicht om een plan op te stellen. De gemeente is verantwoordelijk voor kinderen tot 4 jaar, de scholen zijn verantwoordelijk voor kinderen van 5 tot 12 jaar.

Hoofdpijn gemeentelijk beleid

Doel van het beleid is om kinderen met een kleinere achterstand aan de lagere school te laten beginnen. Kinderen met potentiële onderwijsachterstanden worden opgespoord via consultatiebureaus. De ouders worden dan gestimuleerd kinderen vervroegd naar een kinderdagverblijf te sturen. De gemeente is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leidsters van de kinderdagverblijven, zodat deze de achterstanden daadwerkelijk kunnen wegnemen.

Samenhang met andere beleidsvelden

Jeugdbeleid (en kinderopvangbeleid en peuterspeelzalen).

Vanuit het jeugdbeleid heeft elke gemeente een centrum voor jeugd en gezin, waarmee de overheid een netwerk rondom kinderen wil realiseren.

Ruimtelijke gevolgen

Grotere kinderopvang met meer dagarrangementen vergt meer voorzieningen (clustering) en meer ruimte.

Minderhedenbeleid

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

De rijksoverheid kent meerdere wetten, die van toepassing zijn op het minderhedenbeleid:

- Wet inburgering
- Wet op educatie en beroepsonderwijs
- WMO

Deels betreft het taken van de rijksoverheid, deels zijn het gemeentelijke taken. Zo is de gemeente verantwoordelijk voor huisvesting (statushouders) en de uitvoering van de Wet inburgering.

Hoofdlijn gemeentelijk beleid

De doelstelling van het gemeentelijk beleid is de integratie van de minderheden binnen de Renkumse samenleving⁸. Hierin zitten meerdere stadia. Het begint met huisvesting en een inkomen. Voor nieuwkomers betekent het verder dat voorzieningen nodig zijn om structurele achterstanden te voorkomen, waarbij maatwerk voor verschillende groepen noodzakelijk is. Interculturele communicatie is hierbij erg belangrijk. Voor groepen, die al wat langer in Nederland verblijven is een grotere participatie en het stimuleren van actief burgerschap een speerpunt.

In 2006 is een plan van aanpak minderhedenbeleid 2006 – 2010 opgesteld, waarin in navolging op het landelijke beleid het woord participatie in alle beleidsvelden belangrijk is geworden, zowel arbeidsmatig, sociaal maatschappelijk als politiek bestuurlijk.

Een belangrijke eerste stap naar participatie is volwasseneneducatie. Dit vormt geen doel, maar een middel naar sociale activering en participatie.

Samenhang met andere beleidsvelden

- Welzijnsbeleid (preventie, sociale activering).
- Wet werk en bijstand. Door een betere integratie van beleidsvelden moet de weg naar arbeidsparticipatie worden verkort.
- Onderwijsachterstandenbeleid
- Sportbeleid.

Beleid Werk en inkomen

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

- Wet werk en bijstand (WWB)

⁸ Nota Minderhedenbeleid, februari 2001.

- Wet op de sociale werkvoorziening
- WMO

Hoofddlijn gemeentelijk beleid

De gemeente voert de wettelijke taken uit. Via de gemeente komt men in aanmerking voor een uitkering. Daarnaast voert de gemeente re-integratiebeleid uit. De klanten worden hierbij individueel bekeken, uitgangspunt is wat klanten wel kunnen. Dit kan b.v. ook tijdelijk vrijwilligerswerk zijn. De participatiegedachte staat voorop, mensen betrokken houden bij hun omgeving op basis van wat zij minimaal aan kunnen.

Om mogelijkheden voor re-integratie op de arbeidsmarkt te bevorderen moet er wel werk zijn en dit moet bovendien beschikbaar komen. Hierop voert de gemeente beleid:

- Regionaal arbeidsmarktbeleid (de gemeente is gebonden aan het CWI in Arnhem, maar ten aanzien van Renkum is een samenwerking met Ede veel effectiever. In feite zou de gemeente moeten kiezen voor regionaal maatwerk.
- Ontwikkeling van toonzalen, waarin UWV, de gemeente en het CWI samenwerken. Ook hierin schuilt een gevaar dat klanten (b.v. in Renkum) en voorzieningen (georiënteerd op Oosterbeek / Arnhem) uiteen worden gehaald.
- Lokaal werkt de gemeente met stimuleringspremies en het stimuleren van vrijwilligerswerk.

Samenhang met andere beleidsvelden

- Wet Inburgering (w.o. volwasseneneducatie)
- Welzijnsbeleid
- Economische zaken (werkgelegenheid)
- vrijwilligersbeleid

Veiligheid en sociale wijkaanpak

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

Voor deze beleidsvelden zijn geen specifiek wettelijke taken voor de gemeente van toepassing.

Hoofddlijn gemeentelijk beleid

Wijkmanagement is een uitvoerende taak van het gemeentelijk beleid. In feite zorgt het wijkmanagement voor een intermediaire functie tussen het dorp en de gemeente.

Samenhang met andere beleidsvelden

- Jongerenwerk
- Sociale activering
- Buurtwerk
- Wijkbeheer en integrale veiligheid
- Speelruimtebeleid.

Het beleid van de gemeente richt zich op 'goed leven' voor alle inwoners. Uitgangspunten vormen de noden van de burgers. Het beleid van de gemeente richt zich niet alleen op het behoud van het bestaande leefkwaliteit, maar streeft ook naar een versterking daarvan met een gezonde mix van leeftijden en leefstijlen.

Jeugdbeleid

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

Het jeugd en jongerenbeleid wordt aangestuurd vanuit de Wet op de jeugdzorg, en de WCPV (wet collectieve Preventie Volksgezondheid) en de WMO.

Deze wet moet leiden tot meer cliëntgericht werken in de jeugdzorg. De rol van de gemeente is preventie en het signaleren van en doorsturen bij opgroei- en opvoedingsproblemen. De daadwerkelijke jeugdzorg valt onder de provinciale verantwoordelijkheid, via Bureau Jeugdzorg.

Hoofdlijn gemeentelijk beleid

Kwetsbare jeugd begeleiden om drop-outs te voorkomen in combinatie met initiatieven om jeugdwerkloosheid te voorkomen en zonodig te reduceren. Dit sluit ondermeer aan bij het project lijn 50 (jongeren centrum Renkum).

Het accent in het integraal jeugdbeleid ligt op preventie; met als voorbeelden de zorgnetwerken, risicojongerenoverleg en JEKK.

De gemeente richt een centrum voor jeugd en gezin in.. Het CJG zal zorgen voor een sluitende keten rond opvoeden en opvoedproblemen.; het uitgangspunt is preventie en vroegtijdige hulp ter voorkoming van ernstige ontwikkelingsproblemen. Samenhang met andere beleidsvelden:

Samenhang met andere beleidsvelden

- Onderwijs
- Gezondheidsbeleid
- Wijkbeheer en integrale veiligheid
- Cultuurbeleid
- Sportbeleid
- Vrijwilligersbeleid

Vrijwilligersbeleid

Aansturing beleid hogere overheden / wettelijke taken

Er zijn geen wettelijke taken voor de gemeente op het gebied van vrijwilligersbeleid, wel is er een relatie vanuit de WMO.

Hoofdlijnen gemeentelijk beleid

Een gunstig klimaat om vrijwilligerswerk te doen. Goede infrastructuur aanwezig met de vrijwilligerscentrale als basiswelzijnsvoorziening. Optimale inzet van alle inwoners om betrokkenheid bij de samenleving te versterken met extra aandacht voor de groepen jongeren, minderheden en de groep ouderen. Maximale inzet voor de 'civil society'.

Samenhang met andere beleidsvelden:

- Onderwijs
- (mantel) zorg
- Verenigingsleven (cultuur/recreatie en sport)
- Bijstandsbeleid

Prestatievelden WMO

Prestatieveld WMO	Voorbeelden
1 Sociale samenhang en leefbaarheid van wijken, dorpen, buurten	Club- en buurthuizen, inloopcentra, wijkactiviteiten, sport, hangplekken, jeugdhonken, bankjes, hondenuitlaatplekken, speelplekken, sociaal cultureel werk, culturele activiteiten, netwerken voor contacten met mensen in kwetsbare positie, bevorderen van contacten, verenigingsleven, werk met migrantengroepen, welzijnswerk ouderen; veiligheid, stadswachten.
2 Preventie en opvoedingsondersteuning jeugd met problemen	Peuter- en kinderopvang buitenschoolse opvang, spijbelen, gezinscoaches, netwerken voor jongeren, trapveldjes, jongeren- en straathoekwerk, algemene jeugdvoorzieningen, jeugdcriminaliteit, buurtvaders, HALTprojecten.
3 Informatie, advies en cliëntondersteuning, waaronder één loket	één loket, voorlichtingsmateriaal, buurtwinkels, ouderenadviseurs, slachtofferhulp, rechtshulp. Het ene loket vormt de toegang tot alle voorzieningen (WMO, AWBZ, wonen, welzijn). Hier wordt ook de indicatiestelling geregeld en de hoogte van de eigen bijdrage vastgesteld met een maximum, afhankelijk van inkomen; in relatie tot dit prestatieveld worden ook cliëntenparticipatie en/of burgerparticipatie geregeld en de afhandeling van klachten.
4 Ondersteuning van mantelzorg en vrijwilligerswerk	vrijwillige hulpdiensten, klussendienst, steunpunt mantelzorg, organiseren van respijtzorg, vrijwilligerscentrale, mantelzorgmakelaar, vacaturebank, gavengericht werken, ouderparticipatie op scholen, cursussen voor vrijwilligers, zelfhulpgroepen, buddy- en maatjesprojecten.
5 Bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en het zelfstandig functioneren van: mensen met een beperking mensen met een chronisch psychisch probleem mensen met een psychosociaal probleem	maatschappelijk werk, schuldhulpverlening, minimabeleid, voorzieningen voor ouderen, toegankelijkheid openbare ruimte en gebouwen en openbaar vervoer, aangepast en levensloopbestendig bouwen, werkprojecten voor expsychiatrische patiënten en exgedetineerden, zorgboerderijen. Het gaat hier vooral om algemene voorzieningen Soms zal een relatie gelegd worden met de Wet Werk en Bijstand en is sociale activering een stap in de richting van arbeid/participatiebanen.
6 Verlenen van voorzieningen aan mensen met een fysieke of psychosociale beperking, zodat zij zelfstandig kunnen meedoen.	hulp bij huishoudelijke zorg, rolstoelen, scootmobielen, vervoersvoorzieningen, woonvoorzieningen, begeleiding zelfstandig wonen, dagbesteding, ouderen, maaltijdvoorziening, sociale alarmering, hulpverlening van maatschappelijk werk. Het gaat hier om individuele voorzieningen. Zorg kan verleend worden in natura of als persoonsgebonden budget of als combinatie van beide. Het compensatiebeginsel verplicht gemeenten om mensen met beperkingen, door het treffen van voorzieningen, een gelijkwaardige uitgangspositie te verschaffen zodat zij zelfredzaam zijn en in staat tot maatschappelijke participatie.
7 Maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang, steunpunten huiselijk geweld	Advies- en steunpunten en opvang i.v.m. huiselijk geweld, dagen nachtopvang voor dak en thuislozen, zwerfjongeren, crisisopvang, vrouwenopvang deze taak is doorgaans geconcentreerd in een centrumgemeente; idem prestatievelden 8 en 9.

8 Openbare geestelijke gezondheidszorg	meldpunt voor signaleren van crisis, een combinatie van psychiatrische problemen, schulden, verslaving en isolement; sociaal kwetsbaren, verkommerden en verloederden, zorgmijders, draaideurcliënten.
9 Ambulante verslavingszorg	Verslavingszorg en preventie, GGD, alcohol, drugs, medicijnen, gokverslaving, activiteiten om overlast te bestrijden, gebruikersruimten.

Begrippenlijst

WMO wet maatschappelijke ondersteuning
SMART- specifiek meetbaar acceptabel realistisch tijdgebonden
SCP-sociaal cultureel planbureau
BOS-project buurt, onderwijs & sport
Awb Algemene wet bestuursrecht
WWB Wet Werk en Bijstand
WCPV Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid
HOED Huisartsen onder een dak
ZOED Zorg onder een dak
EKD Elektronisch kinddossier
VWS (ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
BSO Buitenschoolse Opvang
CWI Centrum voor werk en inkomen
UWV uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
JEKK Jeugd en kleine Kriminaliteit
AWBZ Algemene wet bijzondere ziektenkosten
Bureau HALT Halt levert een bijdrage aan de preventie en bestrijding van jeugdcriminaliteit
GGD Hulpverlening Gelderland Midden Brandweer en volksgezondheid